

Maarit Kemilä & Krista Ruokamo

**OSAAMISTA LAPSIPERHEIDEN VOIMAVARALÄHTÖISEEN TUKEMISEEN
LAPSET PUHEEKSI –KOULUTUKSEN AVULLA**

**OSAAMISTA LAPSIPERHEIDEN VOIMAVARALÄHTÖISEEN TUKEMISEEN
LAPSET PUHEEKSI –KOULUTUKSEN AVULLA**

Maarit Kemilä & Krista Ruokamo
Opinnäytetyö
Syksy 2017
Hoitotyön tutkinto-ohjelma
Terveystyöntekijä
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön tutkinto-ohjelma, Terveystoimittaja

Tekijät: Maarit Kemilä, Krista Ruokamo

Opinnäytetyön nimi: Osaamista lapsiperheiden voimavarojen tukemiseen Lapset puheeksi –koulutuksen avulla

Työn ohjaajat: Yliopettaja, TtT Hilka Honkanen, lehtori, TtM Merja Männistö

Työn valmistusluku ja -vuosi: Syksy 2017

Sivumäärä: 36

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden kokemuksia Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen osaamistavoitteiden toteutumisesta ja osaamisen hyödyntämisestä tulevassa ammatissa. Lisäksi kuvataan opiskelijoiden kokemuksia opintojakson toteutuksesta ja sen sisällöstä.

Tutkimusaineistona oli vuosina 2016 - 2017 koulutukseen osallistuneiden opiskelijoiden palaute. Aineisto koostui 136 opiskelijan palautteista, joissa oli vastattu kuuteen kysymykseen liittyen koulutuksen sisältöön ja toteutukseen. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Menetelmäkoulutuksen sisältöä pidettiin tärkeänä ja hyödyllisenä tulevaa työtä varten. Vastauksissa toistui tarve oppia hyödyntämään menetelmää omassa työssään, sekä ennaltaehkäisevän työn merkitys lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukijana. Moniammatillisuus ja oman jatkuvan ammattitaidon kehittäminen oli keskeistä. Oman ammatillisen osaamisen edistämiseksi motivaatio, sekä pari- ja ryhmätyöskentely olivat pääasiallisia tekijöitä. Useista palautteista kehittämiskohteeksi nousi esille palvelujärjestelmän asiantuntijuuden hallitseminen.

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää koulutuksen laadun arvioimisessa, sekä koulutuksen kehittämisessä mm. sisällönsuunnittelussa ja toteutuksen pedagogisessa kehittämisessä. Tutkimustuloksista saadun tiedon kautta voidaan myös osoittaa koulutuksen tarpeellisuus, sekä moniammatillisen toteutuksen hyöty Oulun ammattikorkeakoulussa.

Jatkotutkimusehdotuksena voisi olla Lp –työmenetelmän käytön tutkiminen ja toteutuminen Oulun ammattikorkeakoulussa menetelmäkoulutuksen suorittaneiden ammattilaisten työssä. Samalla saataisiin lisätietoa siitä, toteutuuko menetelmän käyttäminen työelämässä ja siirtykö osaaminen käytännöntyöhön.

Asiasanat: Lapset puheeksi, Lapset puheeksi –menetelmäkoulutus, osaamistavoitteet, ennaltaehkäisy, laadullinen tutkimus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree programme in Nursing, option Public Health Nurse

Authors: Krista Ruokamo, Maarit Kemilä

Title of thesis: Evaluation of "Let`s Talk about Children" –training method

Supervisors: Principal Lecturer, PhD Hilikka Honkanen and Lecturer, MSc Merja Männistö

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2017 Number of pages: 36

The aim of the thesis is to represent the experiences of students of Oulu University of Applied Sciences in school of Health and Social Sciences: how they view the study aims of "Let`s Talk about Children" –training and if they think they will find the training helpful later in working life. Additionally, the research paper will explore students` experiences with the content and the realization of the training method.

The research material consisted of feedback from students who attended the class in 2016 - 2017. Content analysis was used when the research material was evaluated. The authors choose the qualitative method to analyze how students experienced the way the content of "Let`s Talk about Children" –method was actualized in class and how the students experienced the training class overall.

The importance of learning how to use this method in working life and the significance of preventive work as a factor in supporting the welfare of children and families were among the most common answers in the feedback. Training in multiple fields and the continuous development of one`s professional skills were also considered important. The content of the training method was considered important and useful for the future working life. Upon assessing their own development of professional knowledge, motivation and working in pairs or groups were found by students to play a key role in their progress. According to the feedback, student found having a comprehensive understanding and overall deeper knowledge of the social welfare and health care services system as something they wish to advance and developed in.

The research results can be utilized in assessing the quality of the method training and how it can be developed. The research results establish the necessity of the training method and the benefits of training with professionals from multiple fields in Oulu University of Applied Sciences.

The authors` suggestion for future research is studying the "Let`s Talk about children" –method in use by professionals who have completed the course on this method in Oulu University of Applied Sciences. The authors believe further research can help gain more information on the method`s practical use in working life.

Keywords: Let`s Talk about Children, Let`s Talk about Children –training method, preventive work, qualitative method, knowledge-based expertise

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LAPSET PUHEEKSI –MENETELMÄKOULUTUS	8
2.1	Lapset puheeksi	8
2.2	Lapsen asema ja lapsilähtöisyys	10
2.3	Lapsiperheiden hyvinvointi ja yhteiskunnallinen asema	11
2.4	Koulutuksen osaamistavoitteet ja sisältö	12
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	13
4	TUTKIMUSTEN TOTEUTTAMINEN	14
4.1	Tutkimusmenetelmä	14
4.2	Aineiston analyysi	15
5	TUTKIMUSTULOKSET	17
5.1	Koulutuksesta saatu uusi tieto	17
5.2	Opitun sisällön tärkeys ja merkitys	19
5.3	Osaamisen hyödyntäminen tulevassa työssä	22
5.4	Koulutuksen toteutus ja oma toiminta oppimisen edistäjänä	24
5.5	Yhteistoiminta koulutuksen aikana	26
5.6	Oppimisen tarpeet koulutuksen jälkeen	27
6	POHDINTA	31
6.1	Tutkimustulosten tarkastelu	31
6.2	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	33
6.3	Tutkimustulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset	34
6.4	Opinnäytetyöprosessin arviointia	34
	LÄHTEET	36

1 JOHDANTO

Idea opinnäytetyöstä syntyi Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen opintojakson kautta. Yliopettaja TtT Hilka Honkanen ehdotti meille tutkimusaihetta Lapset puheeksi -kurssin kautta saadusta opiskelijapalautteesta. Palautteista saadun tiedon avulla kurssin sisältöä, suunnittelua, sekä toteutusta voidaan arvioida ja kehittää. Opiskelijoiden antamaa palautetta voidaan käyttää koulutuksen laadun arvioimisessa, sekä selvittää tutkimuksen kautta, miten opiskelijat aikovat hyödyntää menetelmän käyttöä tulevassa työssään. Tutkimuksen tarkoitus on kuvata miten menetelmäkoulutuksen osaamistavoitteet toteutuvat ja miten eri ammattialojen opiskelijat kokevat Lapset puheeksi – menetelmäkoulutuksen hyödyllisyyden ja sen sisällön tärkeyden.

Lapset puheeksi -koulutusta on järjestetty Oulun ammattikorkeakoulussa vuodesta 2015 lähtien. Yliopettaja TtT Hilka Honkanen ja lehtori TtM Merja Männistö vastasivat koulutuksen järjestämisestä ja kurssisisällön suunnittelusta, sekä toteutuksesta. Merja Männistö on käynyt Lapset puheeksi (lp) –kouluttajakoulutuksen, mikä on koulutuksen toteutuksen edellytys. Lapset puheeksi -keskustelu kuuluu Toimiva lapsi ja perhe –toimintakokonaisuuteen. (Mielenterveysseura, viitattu 29.9.2015.)

Lapset puheeksi -keskustelun käytössä on tarkoitus tukea vanhempien ja lapsen kehitystä. Keskustelun tarkoitus on ehkäistä (preventio) häiriöitä ja edistää (promootio) terveyttä. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan terveyden edistämisen kannalta on tärkeää löytää perhettä ja lasta suojaavat tekijät, heidän vahvuudet ja mahdollisuudet arjessa. (THL, viitattu 13.11.2015.)

Toimiva lapsi & perhe -työn(jatkossa käytetään lyhennettä TI & p), sekä tutkimustyön tekeminen on tärkeää ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle terveydenhoitajina. Terveysneuvoja tulee kohtamaan toimintamallin käytön tulevassa työssä lapsiperheiden parissa. Lisäksi toiveena on, että menetelmän käyttäminen yleistyy, jolloin sillä tulee olemaan suuri merkitys yhteisötasolla perheiden hyvinvoinnin puolesta.

Tämän hetkinen tilanne Suomessa on se, että merkittävä osa suomalaisista lapsista voi huonosti, sekä kärsii ongelmien kasautumisesta. Tämä käy ilmi Lapsiperheiden hyvinvointi 2014 -tutkimuksesta, joka kokosi väestötulokset yhteen terveyden- ja hyvinvoinninlaitokselle. Perheiden ja lasten

hyvinvointiin vaikuttivat vanhempien sosioekonominen asema, taloudellinen ja terveydellinen tilanne, koulutus, sekä muutokset perhesuhteissa. Lisäksi vanhemman kuolema, sairastuminen, mielenterveysongelmat ja työttömyys vaikuttivat lasten hyvinvointia laskevasti, sekä toi mielenterveysongelmia heille. Tutkimuksessa nousee esille, että vanhemmista kaksi viidestä koki laiminlyövänsä perhettään työn takia, sekä huoli omasta jaksamisesta nousi esille. Vuorotyön ja perheen sovittaminen yhteen koettiin erityisen vaikeana. Perheiden taloudelliset eroavaisuudet, terveys- ja hyvinvointierot, köyhyys, työelämän kuormittavuus, yksinäisyys, päihteet, sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden toimimattomuus voivat estää YK:n määrittelemien lasten oikeuksien toteutumisen Suomessa. (Lapsiperheiden hyvinvointi 2014: Lasten oikeudet toteutuvat Suomessa vain osittain, viitattu 7.2.2016.)

Perheiden tukipalveluihin, ajan antamiseen ja huolenpitoon antavilla resursseilla voitaisiin tukea perheen hyvinvointia ja ehkäistä ongelmien kasautumista. Lapset puheeksi -keskustelu on yksi tärkeä työväline, jonka avulla perheitä voidaan olla tukemassa jo varhaisessa vaiheessa ja näin ollen ennaltaehkäistä perheiden hyvinvoinnin kuormittavia tekijöitä.

2 LAPSET PUHEEKSI –MENETELMÄKOULUTUS

2.1 Lapset puheeksi

Lapset puheeksi -keskustelu kuuluu TI & p -toimintakokonaisuuteen, joka siirtyi THL:stä Suomen mielenterveysseuran alaisuuteen vuonna 2014. Työn tarkoitus on tutkia ja kehittää lasten hyvinvointia tukevia tekijöitä, sekä ennaltaehkäiseviä käytäntöjä ongelmaratkaisuihin sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla sekä kasvatus- ja sivistystoimissa. Yhteistyötä tehdään kuntien kanssa. Lapset puheeksi -työn tärkein tavoite on tukea lapsen ja perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ehkäistä ongelmien siirtymistä sukupolvelta toiselle. (Mielenterveysseura, viitattu 29.9.2015.)

TI & p -toimintakokonaisuuteen sisältyy erilaisia toimintamalleja, joita ovat: Lapset puheeksi -keskustelu ja -neuvonpito, Lapset puheeksi -perheinterventio ja verttitoiminta. TI & p-toimintakokonaisuuteen liittyy koulutuksia, jotka ovat maanlaajuisesti toiminnassa. Koulutuksessa perehdytään työmenetelmiin ja harjoitellaan niiden käyttöä. Koulutuksen laajuudesta riippuen työntekijät saavat oikeuden toteuttaa Lapset puheeksi -työmenetelmiä, sekä se mahdollistaa myös jatkokoulutuksen tai koulutukseen sisältyvän kouluttajan pätevyyden. TI & p-toimintakokonaisuudesta vastaa työryhmä, joka tarjoaa konsultaatiopalveluita palvelurakenteiden kehittämisessä organisaatioille, jotka toimivat lasten ja aikuisten psykososiaalisten hyvinvoinnin palveluiden tuottajina. (Mielenterveysseura, viitattu 13.11.2015.) Tarkoituksena on tukea asiakkaana olevien aikuisten vanhempien lapsia, sekä tehdä yhteistyötä kuntien kanssa lasten hyvinvoinnin tukemisessa ja pyrkiä ennaltaehkäisemään ongelmia palveluiden avulla. TI & p -työ on ollut THL:ssa 1.1.2001 - 30.9.2014, josta se siirtyi Suomen mielenterveysseuran alaisuuteen 1.10.2014. (THL, viitattu 13.11.2015.)

Lapset puheeksi –keskustelu tapahtuu käytännössä joko perheen luona, neuvoloissa, päiväkodeissa tai kouluissa riippuen lapsen ikätasosta. Keskustelussa ovat mukana asiantuntija (lapset –puheeksi koulutuksen suorittanut), vanhempi tai molemmat vanhemmat. Myös lapsi voi olla keskustelussa mukana, mutta siten että lapsen kehitystaso huomioidaan. Keskustelu käydään lapsen näkökulmasta ja sitä ennen vanhemmat täyttävät lomakkeen, johon asiantuntija on heidät ohjeistanut. Ohjeistamisessa kerrotaan lomakkeen täytöstä, aukaistaan käsitteet, sekä kerrotaan menetelmästä, sen käytöstä ja keskustelun tarkoituksesta. Keskustelu käydään lomakkeen pohjalta, kuitenkin siten, että keskustelun ilmapiiri on avoin, rakentava ja dialoginen. Lomake toimii ns. keskus-

telunpohjana. Lomakkeessa kartoitetaan lapsen haavoittuvuuksia ja vahvuuksia. Haavoittuvuuksilla tarkoitetaan asioita, joista vanhemmalla on herännyt huoli lapsen kohdalla tai asiaa, joka voi kehittyä myöhemmässä vaiheessa ongelmaksi lapselle. Näitä voivat olla esimerkiksi lapsen luonteenpiirre tai ystävyysuhteidenpuute. Vahvuuksia kartoitettaessa ei tarkoiteta lapsen erityiskykyä, vaan asioita, jotka sujuvat hyvin lapsella perheen tilanteesta huolimatta. Tämä voi esimerkiksi olla lapsen kohdalla kyky ylläpitää ystävyysuhteita, harrastuksia, sekä motivaatiota koulunkäyntiä kohtaan. (Solantau. Lapset puheeksi -manuaali ja lokikirja, viitattu 29.6.2016.)

Muita työmalleja, jotka kuuluvat perheeseen ovat Beardsleen perheinterventio, Lapset puheeksi – neuvonpito, Verttikurssit perheille ja Verttiryhmät myös lapsille sekä vanhemmille. Työmalleja kehitetään ja ne lisääntyvät, kun kokemuksia saadaan lisää. Menetelmät pohjautuvat tutkittuihin ja koettuihin kokemuksiin perheiden sekä vertaisryhmien parissa. Työmenetelmät perustuvat professori William Beardsleen, kokemuksiin ja ajatuksiin työskentelystä perheiden parissa joissa on mielenterveyden ongelmia, sekä hänen kehittämänsä perheinterventioon ja sekä hänen tekemiinsä tutkimuksiin. (Solantau. Lapset puheeksi -manuaali ja lokikirja, viitattu 29.6.2016.)

William Beardsleen tutkimukset keskittyvät lapsuusajan masennukseen. Beardslee aloitti monien kollegojen kanssa ensimmäiset tutkimukset jo vuonna 1979, jolloin he menivät perheisiin tutustumaan elämään, jossa vanhemmilla oli masennusta tai riskit sairastua masennukseen. Tutkimuksen avulla he kartoittivat riskejä sairastua masennukseen, sekä kehittivät työkaluja ja työskentelytapoja ennaltaehkäisevään työhön perheissä, joissa oli riskejä sairastua masennukseen ja perheissä, jotka ovat kohdanneet jonkin kriisin. Viime vuosina tutkijat ovat keskittyneet opastamaan muita tutkijoita käyttämään menetelmää työssään hoidossa, sekä ennaltaehkäisevässä työssä ulkomaita myöten. (FAMpod. Families, viitattu 29.6.2016.)

Kasvatus- ja perheneuvonnan tarkoituksena on antaa asiantuntija-apua kasvatukseen liittyvissä asioissa. Toiminta edistää lapsen myönteistä ja kokonaisvaltaista kehitystä. Asiantuntija-apua annetaan niin neuvoloissa, päiväkodeissa, kuin kouluissakin. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 34.) Lapset puheeksi –keskustelua käytetään osana perheiden ja lasten hyvinvoinnin, kehityksen ja kasvun osana. Keskustelun avulla tuetaan esille tulleita lapsen haavoittuvuuksia, sekä vahvistetaan ja ylläpidetään jo olemassa olevia vahvuuksia.

2.2 Lapsen asema ja lapsilähtöisyys

Lapsuutta on alettu lähivuosina tarkastelemaan tutkimuksissa lasten näkökulmasta. Aiemmin asiaa katsottiin vain aikuisten näkökulman kautta. Lapsen aseman ja lapsilähtöisyyden tarkoituksena on tehdä lapset näkyväksi yhteiskunnallisina toimijoina. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan taitoa katsoa asioita lapsen silmin, kuten huomioimalla hänen tarpeensa, sekä toiveensa. (Forss & Vatula-Pimiä 2014,59.)

Suomessa lapsen asemaa turvataan lainsäädännöllä. Näitä ovat mm. varhaiskasvatustalaki (36/1973), perusopetuslaki (628/1998), lastensuojelulaki (417/2007), sosiaalihoitolaki (1301/2014), isyyslaki (11/2015) ja kansanterveyslaki (66/1972). Käytännössä nämä näkyvät esimerkiksi perheiden tukemisessa kasvatustehtävissä kunnan taholta, lapsen oikeus käydä peruskoulua ja saada erityisopetusta, oikeus saada turvallinen ja aktiivinen kasvuympäristö, joka tukee lapsen kasvua ja kehitystä. Myös taloudellinen tuki (sosiaalihoitolaki) edistää ja ylläpitää perheiden toimintakykyä mm. lapsilisien, äitiysavustusten, kodinhoitotuen ja elatustuen kautta. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 61.) Lastensuojelulaissa (417/2007) korostetaan lapsen oikeutta osallistua omiin asioihin, sekä ottamalla huomioon lapsen oman päätösten tekemisen asioihin liittyen. Edellä mainituissa otetaan kuitenkin huomioon hänen ikäkehitystasonsa. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 59.) Kansanterveyslaki velvoittaa kuntien antamaan perheille terveysneuvontaa, neuvolatoimintaa, sekä terveystalveluita. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 62.)

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus tuli voimaan Suomessa vuonna 1991 ja lapsilainsäädäntö on velvollinen noudattamaan kansainvälistä sopimusta. Lapsen oikeuksien yleissopimuksessa korostetaan lapsen suojelua, sekä lapsenasemaa ja lapsilähtöisyyttä. Lapsilainsäädäntö ohjaa yhteiskunnassamme kokonaisvaltaisesti lapsen hyvinvointia ja osallisuutta. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 62.)

Lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä tuettaessa määritellään keskeiset suojaavat sekä riskitekijät. Näiden määrittelyllä on iso merkitys lapsen hyvinvoinnin kannalta. Suojaavilla tekijöillä tarkoitetaan asioita, jotka tukevat lapsen hyvinvointia suotuisasti. Riskitekijät puolestaan heikentävät lapsen hyvinvointia laskevasti. Asiantuntija hyödyntää määriteltäessä tekijöitä myös vanhemman tietotaitoa omasta lapsestaan. Vanhempi toimii toisena tasavertaisena asiantuntijana keskusteluissa. (Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen 2007, 4, viitattu 4.7.2016.)

Lapsen hyvinvointia ja siihen vaikuttavia tekijöitä huomioimalla toteutetaan varhaisentuen ja puheeksi ottamisen työtapaa. Lapsen hyvinvointia tukevia tekijöitä eli suojaavia tekijöitä ovat lapsella mm. lapsen iänmukainen perushoito, ikätason kehityksen huomioiminen, lapsen kyky ilmaista tunteitaan, ilo elämässä ja onnistumisen kokemukset oppimisessa, lapsen kyky vaikuttaa omaan elämään, vähintään yksi turvallinen aikuissuhde, lapsen ominaisuuksien ja erityispiirteiden kunnioittaminen, luottamuksellinen suhde ja turvallisuudentunne, ikätasoiset leikit muiden lasten kanssa, sekä näiden merkitys kehitykseen ja vuorovaikutustaitojen kehitykseen. (Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen 2007, 11, viitattu 4.7.2016.)

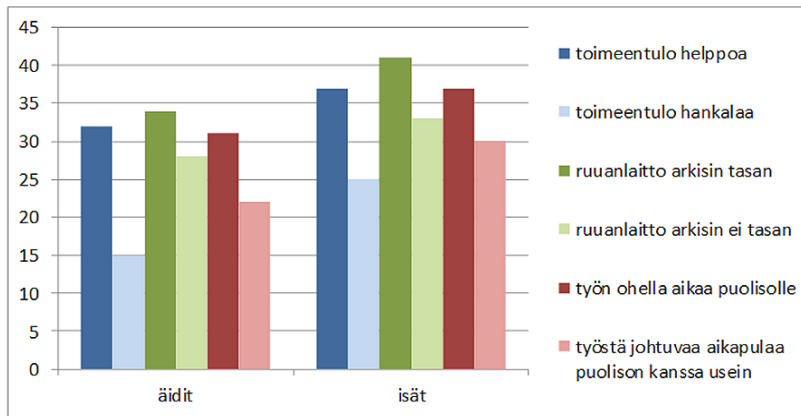
Riskitekijöinä lapsen hyvinvoinnille voivat olla puolestaan epävakaa olosuhteet niin vuorovaikutus- kuin elinympäristössäkään. Myös luottamuksenpuute, turvaton kiintymyssuhde, pahoinpitely ja traumat, sekä elimelliset ja kehityshäiriöt voivat olla tekijöinä. Vuorovaikutustilanteissa leikkimisen- ja vuorovaikutustaitojenpuute, syrjäytyneisyys, yksinäisyys, kiusatuksi tuleminen tai kiusaajana toimiminen heikentävät lapsen hyvinvointia. (Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen 2007, 10, viitattu 4.7.2016.)

2.3 Lapsiperheiden hyvinvointi ja yhteiskunnallinen asema

Lapsiperheiden hyvinvoinnista on tehty 2014 tutkimus, jonka on tuottanut Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus. Tutkimukseen liitettiin tieto aiemmasta 2012 lapsiperhekyselystä. Kyselyllä tutkittiin mm. perheiden voimavaroja ja siihen vaikuttavia tekijöitä, sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin tilaa ja sen muutoksia. Myös perheiden omat kokemukset ja toiveet huomioitiin. Kyselyn tuloksien tarkoituksena on tukea perhepolitiikkaa ja sen kehitystä. Kyselyn tuloksissa ilmeni, että tyytyväisyys parisuhteeseen ja vanhempana jaksaminen koettiin voimavaroina lapsiperheissä. Erittäin tyytyväisiä oli lähes puolet molemmista vanhemmista koskien parisuhteen molemminpuolista kunnioitusta. (THL, viitattu 14.4.2016.)

Heikentävinä tekijöinä kyselyssä nousi esille yhteisen ajanpuute. Joka kymmenes vanhempi oli erittäin tyytyväinen, kun taas puolestaan kolmasosa isistä ja kaksi viidestä äideistä nosti esille yhteisen ajanpuutteen heikentävänä tekijänä. (THL, viitattu 14.4.2016.) Lapsiperheiden hyvinvoinnin tutkimuksessa vuonna 2014 ilmeni myös yhteinen ajanpuute työstä johtuen ja tulokseksi saatiin, että joka 4. isä ja 5. äiti koki, että työ vaikuttaa yhteistä aikaa vähentäen. Tutkimuksessa kerrottiin

lisäksi toimeentulon vaikutuksesta perheen hyvinvointiin. Kahden vanhemman talouksissa yli kolmannesosa vanhemmista koki, että ansiot eivät ole riittävät perheen taloudellisiin menoihin. Äidit kokivat enemmän hankalaksi toimeentulon vaikutuksen heidän perheidensä hyvinvointiin, kuin isät (Kuvio 1).

Kuvio 1. Vanhempien kokemukset toimeentulosta, yhteisestä ajasta ja työnjaosta arjessa kahden hengen vanhemman taloudessa(%).

2.4 Koulutuksen osaamistavoitteet ja sisältö

Lapset puheeksi –menetelmäkoulutus on laajuudeltaan kolme opintopistettä. Koulutuksen osaamistavoitteena ovat Lapset puheeksi –kesustelun käyttämisen oppiminen, joka koostuu keskustelusta vanhempien kanssa koskien lapsen kehitystä ja kehitysympäristön toimivuutta lapsen arjessa kunnioittavassa ilmapiirissä. Opiskelija osaa koulutuksen käytyä kertoa lasta suojaavista ja haavoittavista tekijöistä, sekä pohtia yhdessä vanhempien kanssa mitä lasta suojaavia tekijöitä löytyy arjesta konkreettisin keinoin. Osaamistavoitteisiin kuuluu myös koulutuksen jälkeen osata järjestää tarvittaessa Lapset puheeksi –neuvonpito ja toimia siinä moniammatillisesti. Koulutuksen sisältö koostuu teoreettisesta tietopohjasta ja lähtökohdista. Koulutuksen sisältö muodostuu seuraavista käsitteistä: kehitysympäristö, lapsen kehitys, vahvuudet, arkinen vuorovaikutus, suojaavat tekijät, haavoittuvuus ja arvostava vuorovaikutus. Koulutuksessa käytetään Lapset puheeksi –kesustelujen pohjana siihen liittyviä manuaaleja. Käytännönharjoittelu kuuluu osana koulutuksen sisältöä. (Lapset puheeksi –menetelmäkoulutus. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2015-2016, viitattu 21.9.2017.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Lapset puheeksi –koulutukseen osallistuneiden opiskelijoiden kokemuksia kurssin sisällöstä ja oppimisesta. Tutkimuksen tarkoitus on kuvata koulutusmenetelmän osaamistavoitteiden toteutumista eri koulutusalaopiskelijoiden keskuudessa. Palautteet on kerätty kevään 2015- joulukuun 2016 aikaväliltä. Tutkimuksella selvitetään palautteiden kautta saattujen tietojen perusteella, kuinka kurssin toteutus ja opiskelijoiden oma toiminta edistivät heidän oppimistaan, mitä uusia asioita opiskelijat koulutuksesta oppivat, sekä kuinka tärkeänä he pitivät menetelmän oppimista ja kurssin sisältöä. Tutkimustyössä kuvataan lisäksi, miten opiskelijat aikovat hyödyntää menetelmän käyttöä käytännössä heidän tulevassa ammatissaan. Palautteissa käsitellään myös opiskelijoiden uusien oppimistarpeiden esiintymistä kurssin suoritettuaan ja kartoitetaan, miten yhteistoiminta sujui parityöskentelyssä.

Tutkimuksessa haetaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

Mitä uutta koulutuksessa opittiin?

Miten tärkeänä oppimisen sisältöä ja menetelmiä pidetään? Miksi?

Miten oppimista aiotaan hyödyntää tulevassa ammatissasi?

Mikä koulutuksen toteutuksessa ja opiskelijan omassa toiminnassa edisti oppimista, miten?

Millainen oli yhteistyötoiminta työparin kanssa?

Millaisia uusia oppimistarpeita koulutus herätti?

Opinnäytetyön ensisijaisina hyödynsaajina ovat Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen opettajat ja opiskelijat. Tutkimustietoa hyödynnetään Lapset puheeksi -koulutuksen kehittämiseen. Toiveena on, että kouluttajat huomioivat tutkimuksessa esille nousseita kehittämissuhteita koulutusryhmien opintojen sisällön suunnittelemisessa. Toissijaisina hyödynsaajina ovat myös lapset ja heidän vanhempansa. Työmenetelmän käytön yleistyessä perheiden parissa työskentelevien keskuudessa, voidaan lasten ja perheiden vahvuudet ja heikkoudet huomata jo varhaisessa vaiheessa.

Opinnäytetyössä omat osaamisen ja kehittymisen tavoitteet tulevana terveydenhoitajina ovat: oman ammatillisen kasvun kehittyminen, kvalitatiivisen tutkimusprosessin ymmärtäminen ja toteuttaminen, sekä hankitun tietotaidon hyödyntäminen koskien terveydenhoitajatyön osaamista.

4 TUTKIMUSTEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusaineistona olivat Lapset puheeksi -opintojakson vuosien 2016–2017 toteutuksiin osallistuneiden opiskelijoiden palautteet. Meidän tehtäväksi jäi aineiston analysointi ja kuvaaminen. Hyvin monesti tutkimuksesta saatu aineisto jaetaan tutkimuksen synnyttämiin aineistoihin ja luonnollisiin aineistoihin. Yleisimpiä esimerkkejä ovat haastattelu- ja kyselyaineistot, myös pyynnöstä kerätyt kokemustarinat, tutkimuksen aikana ja tutkimustilanteessa saatu aineistot, sekä testit ja erilaiset mittaustulokset. (Ronkainen, Pehkonen, Linblom-Yläne & Paavilainen 2011, 108.)

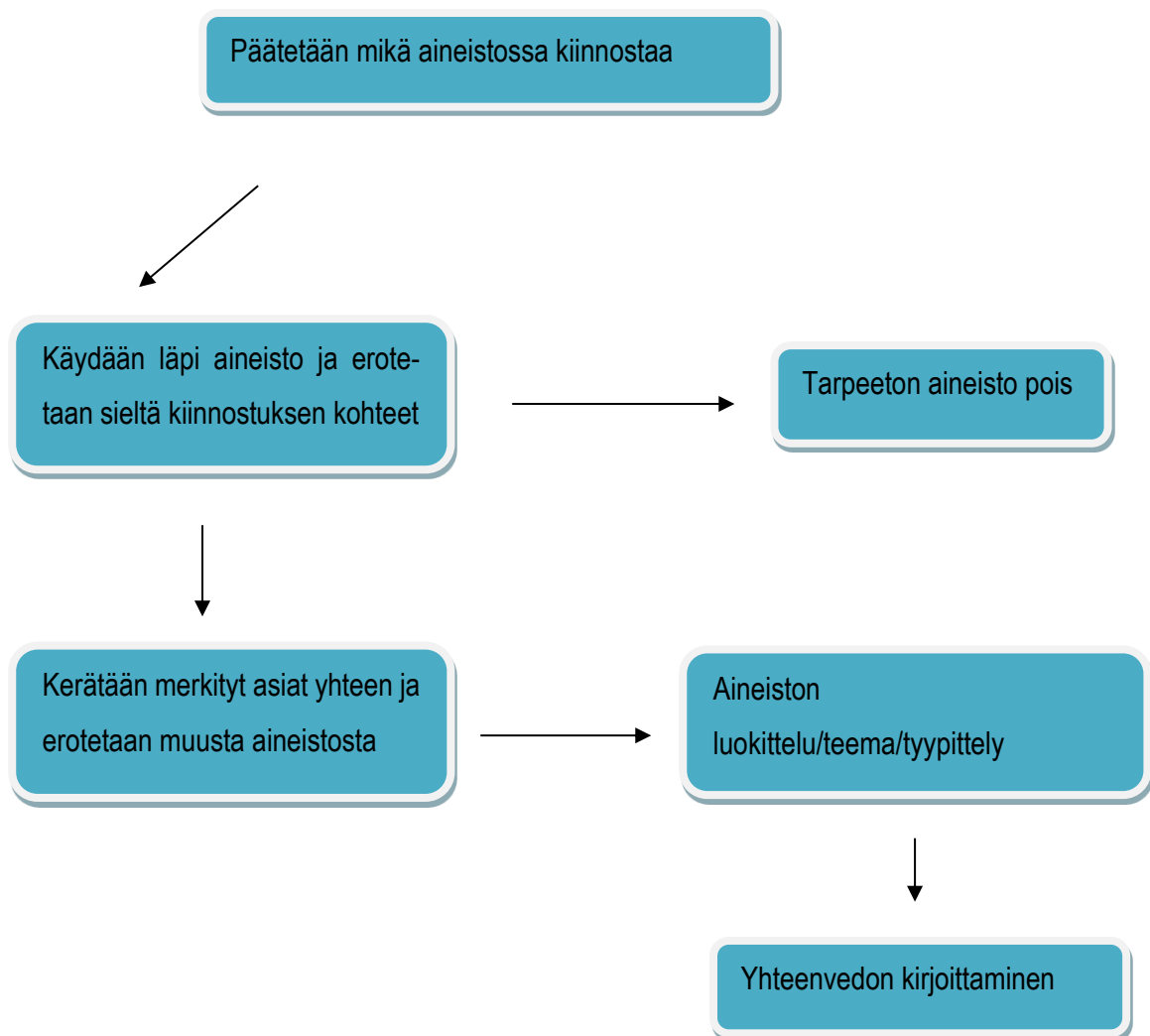
Ennen tutkimusten analysointia pohditaan mihin tutkimustapaan päädytään, sillä analysoinnin tapa ohjaa tutkimustulosten analysointia ja toimii siten runkona tutkimusta analysoidessa. Tutkimusmenetelmänä on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Hyvinkin yksinkertainen ero kvalitatiivisella ja kvantitatiivisella tutkimuksella on se, että määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa pyritään saamaan suurempi joukko vastaajia, kun taas laadullisessa tutkimuksessa saadaan yksityiskohtaisempia tietoja pienemmältä määrältä ihmisiä. (Harding 2013, 8.)

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään sanoja ja lauseita lukujen sijaan, mitä taas kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään. Kvalitatiivinen tutkimusprosessi eroaa kvantitatiivisen tutkimuksen suoraviivaisuudesta siten, että kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään ilmiön syvällisyys, sekä tarkoituksena on ymmärtää ilmiön kuvaaminen, ymmärtäminen ja tulkinnan saaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysivaihe on hyvin syklinen prosessi, jossa ei ole kvantitatiivisen tutkimuksen tiukkoja tulkintasääntöjä. (Kananen 2014, 18.)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan yksittäisiä tapauksia, kun taas kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa tutkitaan tapausten joukkoa. Laadullisesta tutkimuksesta saadaan tietoa ymmärtää uudella tavalla ilmiöitä. Tutkimus tehdään perusteellisesti ja yhdestä havaintoyksiköstä pyritään saamaan irti mahdollisimman paljon tietoa eli tutkimusta tarkastellaan syvyyssuunnassa. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää merkityksiä siten, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät todellisuuden. (Kananen 2014, 19.)

4.2 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää laadullisessa tutkimuksessa. Sisällönanalyysia voidaan käyttää yksittäisenä metodina ja liittää analyysikokonaisuuksiin. Tuomen ja Sarajärven mukaan tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat sisällönanalyysiin, mikäli siinä tarkoitetaan sisällön kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen analyysia. (Tuomi & Sarajärvi 2009,91.) Tämän vuoksi sisällönanalyysi voi toimia muissakin kuin laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmänä. Tuomi ja Sarajärvi ovat lainanneet Laineen (1993) kuviota laadullisen analyysin etenemisessä (Kuvio 2).

KUVIO 2. Laadullisen aineiston analyysin eteneminen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.)

Aineiston läpikäymisessä eli litteroinnissa pidetään ohjerunkona tutkimustehtäviä, jotka ohjaavat mitä tietoa haetaan ja mitkä ovat tutkimuksen kiinnostuksen kohteina. Luokittelu on aineiston järjestämisen muoto, jossa aineistoon määritellään luokat ja lasketaan niiden esiintyminen aineistossa. Taulukkoa voidaan käyttää luokittelun esittämisessä. Lisäksi tutkimuksessa käytetään teemoittelua, jolla tarkoitetaan laadullisen aineiston pilkkomista, jossa ne ryhmitellään omiin aihepiireihin. Aihepiirin avulla voidaan havainnollistaa teemojen esiintyminen ja saada tietoa niiden määrästä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.)

Aineiston analyysi tapahtui aineistolähtöisesti mikä tarkoittaa, että aiemmalla tiedolla, teorialla tai havainnoinnilla ei ole merkitystä analyysin toteuttamisen ja lopputulosten kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.) Tutkimustulosten analysointia varten varattiin riittävästi aikaa, sillä käsiteltävää ja tutkittavaa materiaalia oli paljon. Aineisto koostui 136 opiskelijan palautteista, joissa oli vastattu kuuteen kysymykseen liittyen koulutuksen sisältöön ja toteutukseen.

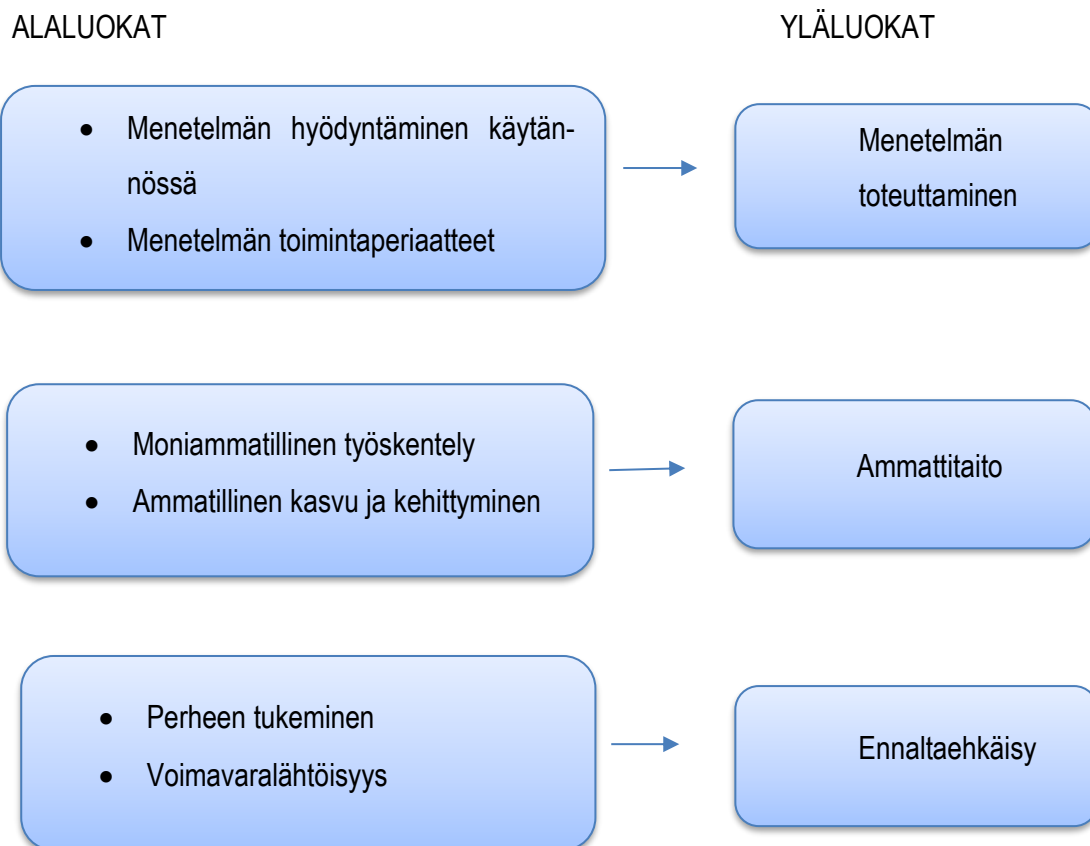
Analyysiprosessi käynnistyi aineiston järjestelyllä. Apuvälineenä käytettiin taulukointia, jossa jokaisen kysymyksen kaikki vastaukset koottiin yhteen. Tutkimuskysymykset ohjasivat aineiston analyysiä. Tutkimuskysymyksittäin koottu aineisto pelkistettiin ja ryhmiteltiin eri värejä käyttämällä. Värien käyttäminen selkeytti käsiteltävän aineiston eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä. Ryhmitelystä aineistosta johdettiin alaluokat ja alaluokista yläluokat.

Ensimmäinen tutkimuskysymys käsitteli uuden asioiden oppimista koulutuksen myötä. Yläluokiksi muodostuivat menetelmän toteuttaminen, oman ammatillisuuden kehittäminen ja perheen tukeminen. Toisella tutkimuskysymyksellä haettiin vastauksia siihen, miten tärkeänä opiskelija piti oppimaansa sisältöä ja miksi. Yläluokiksi muodostuivat ennaltaehkäisy ja ammattitaito sekä työmenetelmän hallinta. Kolmas tutkimuskysymys käsitteli, miten opiskelija aikoo hyödyntää oppimaansa tulevassa ammatissa. Yläluokiksi muodostuivat Lp –keskustelu työvälineenä ja ennaltaehkäisy. Neljännessä tutkimuskysymyksessä tutkittiin oppimisen edistämistä oman toiminnan ja koulutuksen toteutuksen kautta. Yläluokiksi muodostuivat suoraan tutkimuskysymyksestä oma toiminta oppimisen edistäjänä ja koulutuksen toteutus. Viides tutkimuskysymys kartoitti yhteistoimintaa parin kanssa, johon muodostui yläluokaksi osaamisen edistäminen. Viimeinen tutkimuskysymys käsitteli uusien oppimistarpeiden heräämistä koulutuksen käytyä. Yläluokiksi muodostuivat ammattitaidon kehittäminen ja lisäkoulutus, sekä teoriapohjan kartoittaminen.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Koulutuksesta saatu uusi tieto

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä käsiteltiin uuden asioiden oppimista koulutuksen myötä, jotka jakaantuivat kolmeen yläluokkaan ja kuuteen alaluokkaan. Yläluokiksi muodostuivat menetelmän toteuttaminen, ammattitaito, sekä ennaltaehkäisy. Menetelmän toteuttamisen alaluokiksi muodostuivat menetelmän hyödyntäminen käytännössä, sekä toimintaperiaatteet. Yläluokka ammattitaito sisälsi alaluokat moniammatillinen työskentely, sekä ammatillinen kasvu ja kehittyminen. Viimeinen yläluokka ennaltaehkäisy muodostui alaluokista perheen tukeminen ja voimavaralähtöisyys (Kuvio 3).

KUVIO 3. Uusien asioiden oppiminen koulutuksessa

Menetelmän ja keskustelun oppiminen käytännössä koettiin tärkeänä ja se toistui analysointivaiheessa usean vastanneen kohdalla. Lisäksi esille nostettiin materiaalin hyödyntäminen menetelmää käytettäessä, sekä materiaalin käytön oppiminen työmenetelmän toteuttamisen tukijana. Työmenetelmän oppiminen auttoi koulutuksen käyneitä perheen voimavarojen löytämisessä, haasteiden kartoittamisessa, sekä arjen tukemisessa. Taidot työskennellä erilaisten perheiden kanssa kehittyivät menetelmän toteuttamisen myötä. Haastatteluiden myötä kehittyivät myös omat vuorovaikutustaidot. Nämä kävivät ilmi analysoinnissa.

”Opin käyttämään LP-menetelmää eri elämäntilanteissa olevien perheiden kanssa ja ymmärtämään sen merkityksen koko perheen hyvinvointia edistävänä työvälineenä.”

”Opin käyttämään konkreettisesti lapset puheeksi –menetelmän materiaaleja, manuaalia ja lokikirjaa. Opin, miten lp-menetelmä tuodaan käytäntöön ja mitä hyötyä siitä on lapsiperheille.”

”Erityisesti voimavaralähtöisyys ja sen tärkeys konkretisoituivat minulle. Opin kohtaamaan erilaisia perheitä ja keskustelemaan henkilökohtaisista ja vaikeista asioista.”

Toinen alaluokka menetelmän toimintaperiaatteet, sisälsivät menetelmän termistöt, menetelmän taustat, materiaalit, menetelmän sisällön ymmärtämisen, sekä lapsen kehityksen. Lapset puheeksi –manuaalin, sekä lokikirjan käytön oppiminen nousivat esille materiaalien oppimisessa. Koulutuksen käyneet oppivat lasta suojaavista ja haavoittavista tekijöistä (termistöjen ymmärtäminen), puheeksi ottamisesta, sekä erilaisista perheiden elämäntilanteista.

”Sain haltuuni termit, vahvuus ja haavoittuvuus, sekä opin niiden merkitykset ja vahvistamisen perheissä.”

”Opin käyttämään konkreettisesti lapset puheeksi – menetelmän materiaaleja, manuaalia ja lokikirjaa. Opin, miten lp-menetelmä tuodaan käytäntöön ja mitä hyötyä siitä on lapsiperheille.”

”Opin historiaa menetelmän kehittämisestä ja mistä se on saanut alkunsa. Lokikirjat tulivat tutuiksi, sekä tavoitteet menetelmälle. Kurssin kautta selkiintyi miten menetelmä on käytössä moniammatillisesti eri ammattilaisten käytössä.”

Alaluokat moniammatillinen työskentely, sekä ammatillinen kasvu ja kehittyminen sisältyivät yläluokkaan ammattitaito. Tutkimustuloksista nousi esille, että moniammatillisesta työstä saatiin oppia ja vertaistukea, itsevarmuus kehittyi, sekä huolen puheeksi ottamisenkyky kasvoi. Menetelmäkoulutuksen käytyä opiskelijoiden vuorovaikutustaidot kehittyivät, kehollinen viestintä, sekä varmuus omaan asenteeseen tulevana ammattilaisena vahvistui. Voimavaraisesta työskentelymenetelmästä opittiin lisää, sekä ratkaisukeskeisyydestä toimintatapana. Oma ammattitaito kehittyi myös

eri tutkinto-ohjelmien opiskelijoiden kokemusten jakamisen kautta. Työmenetelmää hyödynnettiin omassa työssä, niin harjoittelun merkeissä, kuin menetelmäkoulutuksenkin jälkeen omassa työssä.

”Opin paljon vuorovaikutustaidoista, sanojen merkityksistä ja siitä, kuinka haastattelijan asenne ja kehollinen viestintä vaikuttavat haastatteluun ja yleiseen keskusteluun.”

”Opin kohtaamaan erilaisia perheitä ja keskustelemaan henkilökohtaisista ja vaikeista asioista. Ryhmäreflektiot toivat esille muunlaisia näkökulmia ja havaintoja mitä ei itse ollut huomannut.”

Oman oppimisen tukijana koettiin oma opinnäytetyön aihe, joka koski Lapset puheeksi -työmenetelmää. Mielenkiinto aihetta kohtaan ja tarvittava tieto omaan opinnäytetyöhön tukivat omaa oppimista ja ammatillista kehittymistä. Lisäksi koulutus toi uutta näkökulmaa omaan opinnäytetyöhön. Aiempi hankittu osaaminen tuki tiedon syventymistä opiskelijoilla.

Yläluokka ennaltaehkäisy sisälsi alaluokat lapsen ja perheen tukeminen ja voimavaralähtöisyys. Palautteen antajat kokivat oppineensa menetelmäkoulutuksessa uutta lapsen hyvinvoinnista ja sen tukevista tekijöistä, sekä niiden vahvistamisesta. Lisäksi lapsen erilaisista kehitysympäristöistä saatiin uutta tietoa. Uusia opittuja aiheita olivat myös lasta suojaavat tekijät, voimavaralähtöisyys lapsen ja perheen parissa työskenneltäessä, sekä ennaltaehkäisevän työn merkitys. Lapsen hyvinvointia tukevia tekijöitä opittiin löytämään yhdessä vanhemman kanssa lapsen arjen voimavaroista, sekä vahvistamaan niitä. Tärkeää oli voimavarojen näkyväksi tekeminen. Perheen vahvuuksia opittiin työmenetelmän käytön avulla tarkastelemaan kokonaisvaltaisesti.

”Opin tarkastelemaan lasta ja perhettä kokonaisvaltaisesti heidän vahvuuksien kautta ja löytämään vanhempien kanssa lapsen arjesta voimavaroja ja vahvuuksia, sekä keskustelemaan niistä. Opin myös keskustelemaan haavoittavista tekijöistä ja ohjaamaan vanhempaa ottamaan yhteyttä ammattilaiseen.”

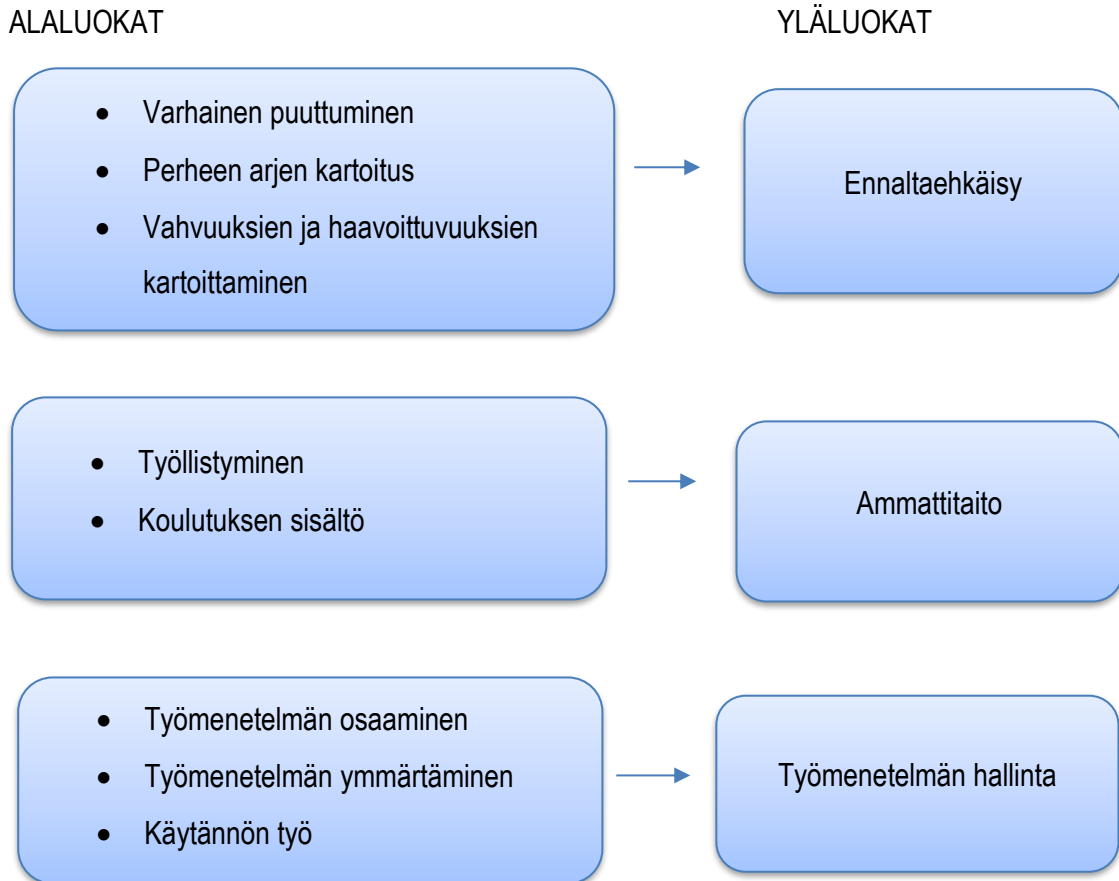
”Opin löytämään vanhempien kanssa lapsen arjesta voimavaroja ja vahvuuksia, sekä keskustelemaan niistä.”

”Opin miten tärkeää vanhemman näkökulmasta on tuoda näkyväksi perheen voimavarat ja vahvuudet.”

5.2 Opitun sisällön tärkeys ja merkitys

Toisessa tutkimuskysymyksessä yläluokkia muodostui kolme, joita ovat ennaltaehkäisy, ammattitaito ja työmenetelmän hallinta. Yläluokka ennaltaehkäisy muodostui alaluokista varhainen puuttu-

minen, perheen arjen kartoitus ja vahvuuksien ja haavoittuvuuksien kartoittaminen. Yläluokka ammattitaito sisälsi alaluokat työllistyminen ja koulutuksen sisältö. Kolmas yläluokka työmenetelmän hallinta taas koostui osaamisesta, ymmärryksestä ja käytännön työstä (Kuvio 4).

KUVIO 4. Opitun sisällön tärkeys

Ennaltaehkäisy-yläluokka koostui alaluokista, joita olivat varhainen puuttuminen, perheen arjen kartoitus sekä vahvuuksien ja haavoittuvuuksien kartoittaminen. Koettiin tärkeäksi puuttua asioihin perheissä, ennen kuin ongelmia esiintyy. Varhaisella puuttumisella taas koettiin olevan vaikutusta huostaanottojen vähenemiseen. Myös perheen arjen kartoitus nousi tärkeäksi asiaksi, sekä asiakaslähtöisyys ja vanhempien asiantuntijuus perheen asioista puhuttaessa. Kyky puhua menetelmän avulla lasten asioista, sekä lapsilähtöisyys olivat asioita, jotka nousivat esille palautteissa. Vahvuuksien ja haavoittuvuuksien kartoittamisessa tuli esille asioita, kuten voimavaralähtöisyys, lapsen hyvinvoinnin tukeminen ja lapsen tuominen näkyväksi.

"Menetelmän avulla voidaan ennaltaehkäistä varsinaisen ongelman syntymistä, kun tarjotaan apua riittävän varhaisessa vaiheessa."

"Menetelmä on erittäin hyödyllinen myös keräämään tietoa perheen tilanteesta ja arjesta."

"Myös niille perheille, joissa riskitekijöitä lapsen hyvinvoinnille ei olisikaan, lapset puheeksi -keskustelu antaa voimavaroja ja jaksamista myös vanhemmuuteen, kun puhutaan lapsen arjessa olevista vahvuuksista."

Yläluokka ammattitaito koostui kahdesta alaluokasta, jotka olivat työllistyminen ja koulutuksen sisältö. Palautteiden pohjalta opiskelijat olivat sitä mieltä, että koulutuksesta saatu osaaminen tuo lisäarvoa ja helpottaa työllistymistä. Koulutuksessa koettiin, että opittu teorian tieto ja lokikirjojen käyttö tukevat ammattitaitoa ja sen kehittymistä. Koulutuksen sisältöä pidettiin hyvänä.

"Kuitenkin tämä koulutus tukee ja täydentää hienolla tavalla jo oppimaani, ja voin lisätä koulutuksesta saamiani ideoita sekä sopivassa tilanteessa itse keskustelumenetelmän omaan työpakkiini."

"Pidän koulutuksen sisältöä erittäin tärkeänä terveydenhoitajan työssä."

"Koulutuksen käyminen on myös edukseni työpaikkaa hakiessani."

Työmenetelmän hallinta -yläluokka koostui kolmesta alaluokasta, jotka olivat työmenetelmän osaaminen, työmenetelmän ymmärtäminen, sekä työmenetelmä käytännössä. Koettiin, että on tärkeää osata ja ymmärtää työmenetelmää. Työmenetelmä antaa työkaluja käytännön työhön lapsiperheiden parissa ja työmenetelmän avulla myös vuorovaikutustaidot paranivat.

"LP-keskustelu on menetelmänä hyvin käytännönläheinen ja hyödyksi lapsiperheiden kanssa työskenneltäessä, koska se antaa hyvän käsityksen perheen kokonaiselämäntilanteesta ja niin vahvuuksista kuin haavoittuvuuksista."

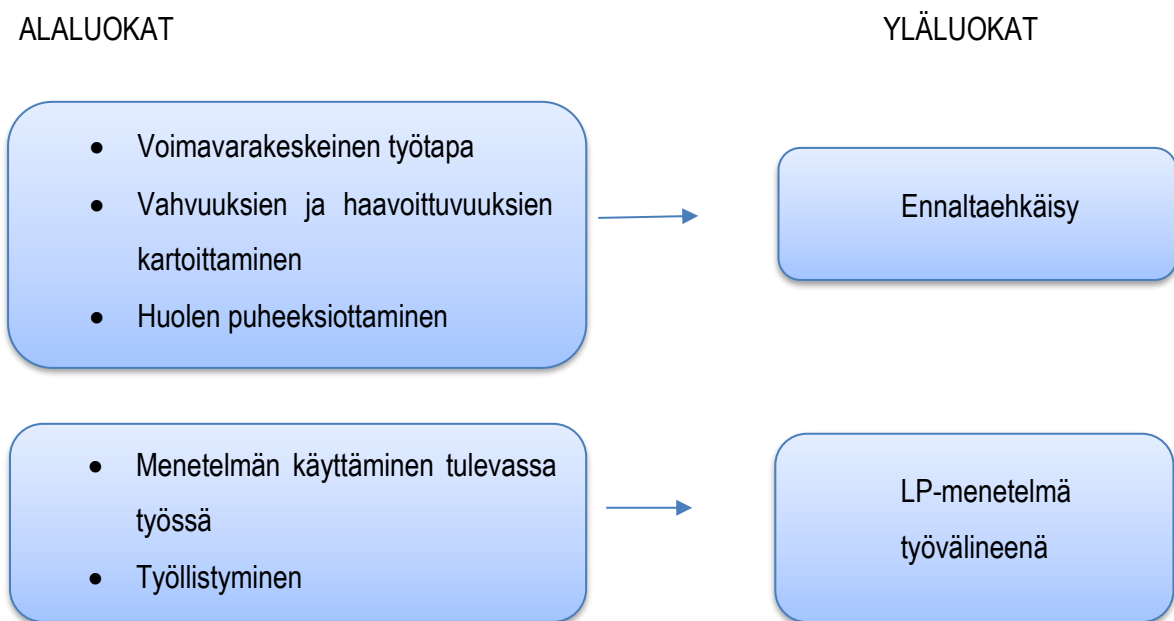
"Tätä menetelmää voi käyttää monessa eri paikassa, mikä tekee tästä menetelmästä tosi monipuolisen ja helppo ottaa käyttöön."

"Terveydenhoitajan työ on pääasiassa puhetyötä, mihin tämä koulutus hyvin valmentaa."

"Koen, että ammattilaisella on hyvä olla "työkalupakki", josta hän tilanteen, asiakkaiden ja tavoitteiden mukaan pystyy ottamaan sopivimman menetelmän kuhunkin tilanteeseen."

5.3 Osaamisen hyödyntäminen tulevassa työssä

Kolmannessa tutkimuskysymyksessä kuvattiin, miten opiskelija aikoo hyödyntää oppimaansa tulevassa ammatissa. Yläluokkia muodostui kaksi, jotka olivat ennaltaehkäisy ja Lp –menetelmä työvälineenä. Yläluokka ennaltaehkäisy muodostui kolmesta alaluokasta, joita olivat voimavarakeskeinen työtapa, vahvuuksien ja haavoittuvuuksien kartoittaminen, sekä huolen puheeksiottaminen. Toinen yläluokka lp-menetelmä työvälineenä koostui alaluokista menetelmän käyttäminen tulevassa työssä ja työllistyminen (Kuvio 5).

KUVIO5. Osaamisen hyödyntäminen tulevassa työssä

Suurin osa vastanneista aikoi käyttää ennaltaehkäisevää työtapaa tulevassa työssään. Yläluokka ennaltaehkäisy koostui alaluokista voimavarakeskeinen työtapa, vahvuuksien ja haavoittuvuuksien kartoittaminen sekä huolen puheeksiottaminen. Voimavarakeskeinen työtapa koettiin tärkeäksi ja se, että asioista puhutaan. Menetelmäkoulutus antoi opiskelijoille valmiuksia vuorovaikutus- ja keskustelutaitoihin. Koettiin, että koulutus antoi valmiuksia vanhempien ja perheiden kohtaamiseen, sillä menetelmän käyttäminen työssä, toimii hyvänä tukena keskusteluissa ja puheeksiottamisessa. Koulutuksen tuoma varmuus puhua hankalistakin asioista koettiin tärkeäksi voimavaraksi tulevassa työssä. Samoin perheen tilanteen kartoittaminen tukee perheiden hyvinvointia.

”Vaikka en pääsisikään kättilön työssä hyödyntämään menetelmää sellaisenaan, voin silti tarkkailla perheiden ja lasten elämäntilanteita menetelmän pohjalta ja puuttua mahdollisiin haavoittuvuuksiin sekä kannustaa vahvuuksissa.

”Asiakas ja hänen perheensä ovat oman elämänsä ja arkensa parhaimpia asiantuntijoita.”

”Menetelmän avulla opin syventämään voimavaralähtöistä työtettä lasten ja perheiden parissa, sekä ajattelemaan asioita eri näkökannalta.”

Yläluokka Lp- keskustelu työvälineenä koettiin tulevassa työssä sosiaali- ja terveysalalla hyväksi työvälineeksi riippumatta siitä, oliko kyseessä terveydenhoitaja, sairaanhoitaja, toimintaterapeutti, fysioterapeutti, sosiaalityöntekijä tai suuhygienisti. Yläluokan muodostivat kaksi alaluokkaa, jotka olivat menetelmän käyttäminen tulevassa työssä ja työllistyminen. Työmenetelmä tai osa työmenetelmästä olivat suunnitelmassa ottaa käyttöön. Varsinkin terveydenhoitajat ja sosionomit kokivat, että menetelmä tulee hyväksi avuksi heidän omassa työssään. Vastauksista nousi esille myös se, että työmenetelmästä voi ottaa työtapoja käyttöön omaan työhön, vaikka koko menetelmää ei työpaikalla käytettäisikään. Esimerkiksi mm. suuhygienisti voi käyttää menetelmän osaa terveystarkastusta tehdessään ja samalla kartoittaa perheen voimavaroja tai nuorten kanssa työskennellessä voi voimavarakeskeistä työtapaa käyttää nuoren motivoinnissa.

Työmenetelmä koettiin hyväksi lastentarhanopettajan työssä vasukeskusteluissa, lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa, työterveyshuollossa, lastensuojelutyössä, sairaanhoitajan työssä vastasyntyneiden parissa, psykiatrisessa hoitotyössä, toimintaterapeutin työssä perheen elämään tutustumisessa, tehohoitotyössä, suuhygienistin työssä perheen haasteiden kartoittamisessa ja lasten suun terveydessä, sekä kättilön työssä.

Muutamit opiskelijat aikoivat käyttää Lapset puheeksi -koulutuksen käymistä ja siitä saatua todistusta hyväksi työmarkkinoilla. He kokivat, että koulutuksen käyminen ja siitä saatu tieto toimii edistävänä tekijänä työllistymisessä.

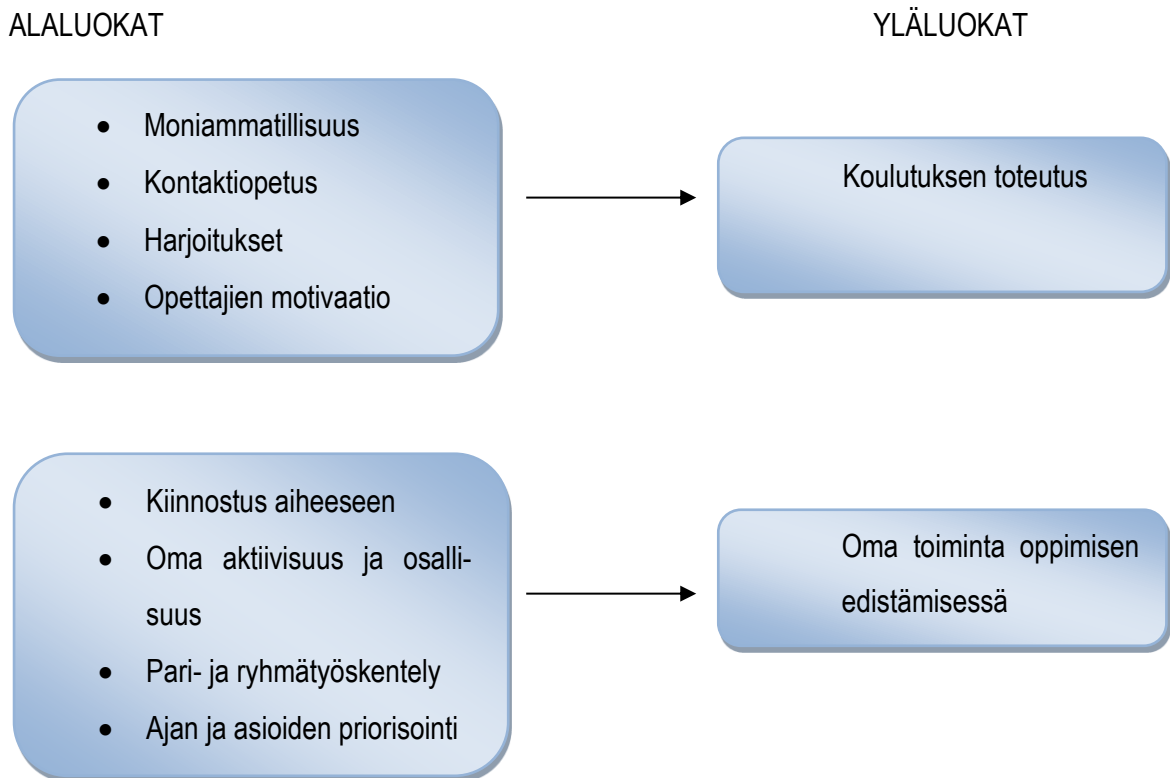
”Uskon, että tulevassa ammatissani, joka todennäköisesti on joko perhetyöntekijänä tai lastentarhan opettajana voin hyödyntää hyvin menetelmää ja sen ideologiaa.”

”Aion käyttää lapset puheeksi -menetelmää keskusteluissa vanhempien kanssa ja soveltaa sitä erilaisiin lasten, nuorten ja perheiden työympäristöihin.”

”Aion varmasti hyödyntää oppimaani työskennellessäni päiväkodissa tai koulussa ja uskon, että menetelmä on käytössä jo monessa paikassa, joten on työllistymisenkin kannalta hyvä, että menetelmä on jo valmiiksi hallussa.”

5.4 Koulutuksen toteutus ja oma toiminta oppimisen edistäjänä

Neljännessä tutkimuskysymyksessä käsiteltiin oppimisen edistämistä niin koulutuksen kuin oman toiminnankin tiimoilta. Yläluokkia tuli kaksi, jotka poimittiin suoraan tutkimuskysymyksestä. Näitä olivat oma toiminta oppimisen edistämiseksi ja koulutuksen toteutus oppimisen edistäjänä. Alaluokkia muodostui kahdeksan (Kuvio 6).

KUVIO 6. Oppimisen edistäjät

Omaa toimintaa oppimisen edistäjänä tuettiin tekemällä muistiinpanoja, pitämällä päiväkirjaa ja tehtäviä tekemällä koulutuksen aikana. Pari- ja ryhmätyöskentely edistivät oppimista, sekä oman toiminnan, että ryhmän reflektointi sai vastanneilta kiitosta. Palautteen ja tuen saaminen opiskelutoverilta, perheeltä, sekä ryhmältä toimivat oppimisen edistäjinä. Keskusteleminen ja kokemusten jakaminen ryhmän kesken, Optiman käyttö ja käytännön harjoitukset edistivät oppimista. Myös oma kertynyt tietotaito opintojen aikana, oma aktiivisuus ja osallisuus, sekä itsenäinen opiskelu niin maanuaaliin kuin menetelmäänkin perehtymisessä tuli esille. Mielenkiinto koulutuksen sisältöön, opinnäytetyö aiheesta, sekä oman ammatillisuuden kehittyminen työtapojen kautta toimivat oppimista edistävinä. Aikaisempi koulutus sosiaali- ja terveysalalta, sekä henkilökohtainen kokemus lapsista

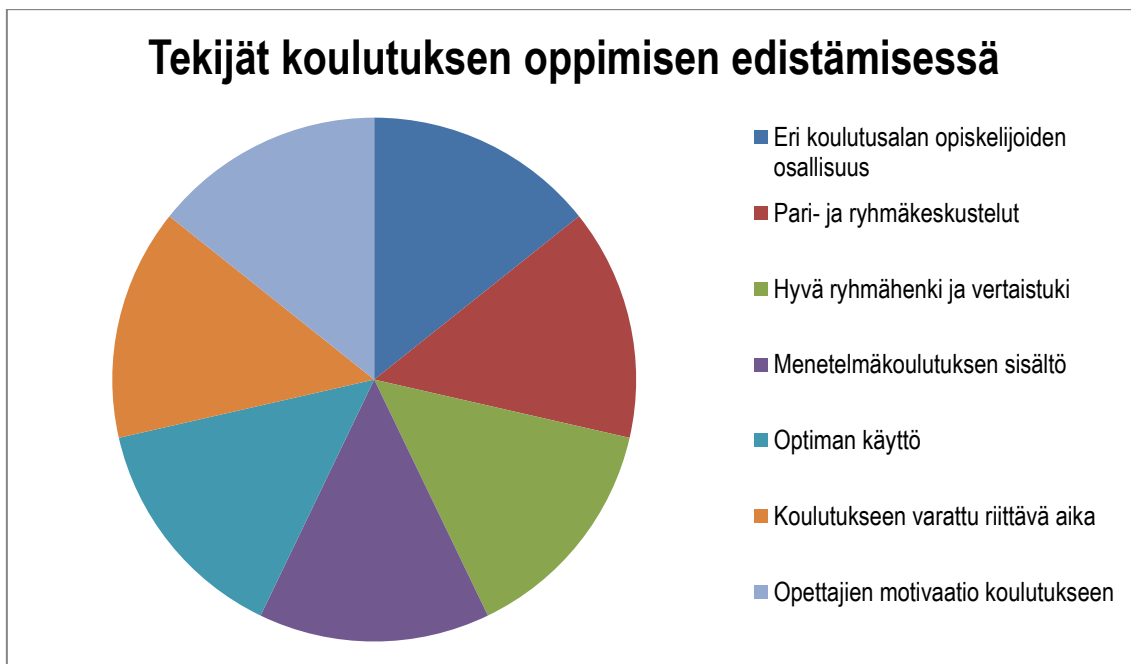
edistivät oppimista. Koulutuksen luennot, lähiopetus ja materiaalit mainittiin, sekä oman oppimisen edistämisessä, että toisessa yläluokassa koulutuksen toteutusta koskien. Ajankäytön hallinta, asioiden priorisointi ja vastuun jakaminen koettiin edistävänä tekijöinä oppimisessa.

”Omaa oppimistani edisti tunnilla käydyt luennot, ryhmäkeskustelut, materiaaliin syventyminen omalla ajalla, sekä tehdyt haastattelut.”

”Parityöskentely tuki oppimistani. Opiskelin aktiivisesti menetelmän käyttöä ennen keskusteluja. Optiman reflektiokeskustelut tukivat oppimistani.”

”Olin aktiivisesti mukana ja tuleva opinnäytetyö aiheesta motivoi etsimään tietoa itsenäisesti.”

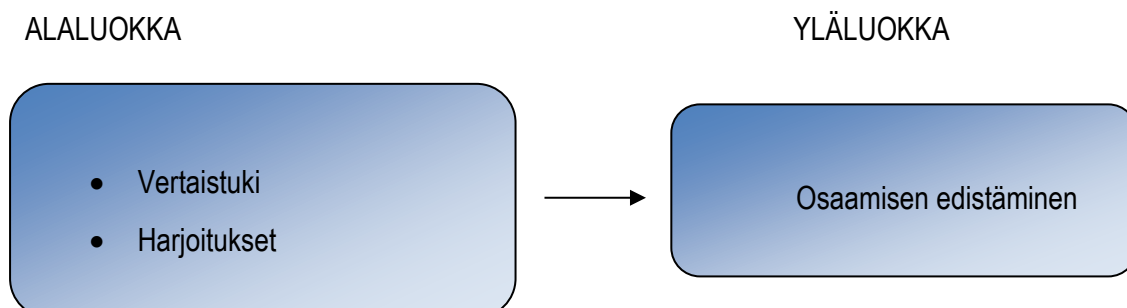
Koulutuksen toteutuksessa moniammatillisuus eri koulutusalojen opiskelijoiden osallisuudesta kurssille ja siihen liittyvät pari- ja ryhmäkeskustelut, sekä kokemusten vaihto koettiin hyvänä oppimista edistävänä tekijöinä. Lisäksi osassa palautteita hyvän ryhmähengen vaikutus ja vertaistuen antaminen oppimiseen tuotiin esille. Tiedon saaminen menetelmästä, koulutuksen materiaali, ensimmäinen koulutuspäivä, sekä aloitus- ja lopetustyöpajat näkyivät analysointia tehtäessä. Optiman käyttäminen ja riittävä aika koulutuksessa sisältyviin asioihin perehdyttäessä koettiin hyvänä. Opettajien motivaatio koulutukseen näkyi positiivisessa valossa ja sen koettiin tukevan ja edistävän opiskelijoiden oppimista (Kuvio 7).

KUVIO 7. Tekijät koulutuksen oppimisen edistämässä

5.5 Yhteistoiminta koulutuksen aikana

Viidennessä kysymyksessä käsiteltiin yhteistoimintaa parin kanssa. Vastaukset olivat hyvin samankaltaisia. Parin kanssa työskennelleet kokivat yhteistoiminnan olleen hyvää ja toimivaa. Parin kanssa työskennelleet opiskelijat kokivat, että työskentely edisti heidän osaamistaan. Palautekyselyn 136 vastauksesta 63 vastasi työskennelleen yksin, mikä oli kurssilla mahdollista. Yläluokka osaamisen edistäminen koostui kolmesta alaluokasta, joita olivat: vertaistuki, oman toiminnan reflektointi sekä keskustelujen harjoittelu (Kuvio 8).

KUVIO 8. Yhteistoiminta parin kanssa.

Opiskelijoiden mielestä osaamista edisti muiden opiskelijoiden antama vertaistuki. Myös keskustelujen harjoittamista pidettiin tärkeänä ja osaamista edistävänä. Parin kanssa työskennellessä oppimisen tueksi nousi myös palautteen kautta oppiminen. Haastattelutilanteiden jälkeen parilta saatu palaute oli oppimisen kannalta tärkeää. Myös ajankäytön hallinta parani, sillä haastattelujen aika-
tauluttaminen vaati joustoa ja järjestelykykyä. Oma oppimismyönteisyys oppimisen tukena koettiin parin kanssa työskennellessä positiivisena asiana. Oman työn reflektoinnin opiskelijat kokivat hyväksi tavaksi työskennellä.

"Yhteistyö parin kanssa edisti oppimistani. keskustelimme menetelmästä ja sen toteuttamisesta ennen ja jälkeen keskustelujen."

"Parini kanssa helppo toimia, tulimme hyvin toimeen ja pystyimme juttelemaan keskusteluista ja antamaan palautetta."

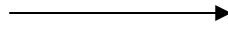
"Molemmat olivat motivoituneita oppimaan menetelmän käytöstä mahdollisimman paljon."

5.6 Oppimisen tarpeet koulutuksen jälkeen

Viimeinen eli kuudes tutkimuskysymys käsitteli uusia oppimistarpeita koulutuksen jälkeen. Teoriapohjan kartuttaminen, ammatillisten valmiuksien kehittäminen ja lisäkoulutus nousivat yläluokiksi. Teoriapohjan kartuttaminen yläluokkaan kuuluivat seuraavat alaluokat: palvelujärjestelmän asiantuntijuus, tiedon hakeminen, auttamiskeinot, sekä lapsen kasvu ja kehitys. Yläluokka ammatillisten valmiuksien kehittäminen sisälsi alaluokan haastattelu- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen, toimiminen ongelmatilanteissa, sekä työtapojen kehittäminen. Lisäkoulutuksen alle muodostuivat alaluokat: palvelujärjestelmä, lasten kasvu ja kehitys, eri työmenetelmät lapsiperheissä, konkreettinen oppi menetelmän käyttöön ja parisuhteen puheeksiotto (Kuvio 9).

ALALUOKAT

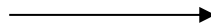
- Palvelujärjestelmän asiantuntijuus
- Tiedon hakeminen
- Auttamiskeinot
- Lapsen kasvu ja kehitys

YLÄLUOKAT

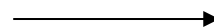
Teoriapohjan
kartuttaminen

- Haastattelu- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen
- Toimiminen ongelmatilanteissa
- Työtapojen kehittäminen

Ammatillisten valmiuksien
kehittäminen

- Palvelujärjestelmä
- Lasten kasvu ja kehitys ikäkausittain
- Eri työmenetelmät lapsiperheissä
- Konkreettinen oppi menetelmän käytöstä
- Parisuhteen puheeksiotto

Lisäkoulutus

KUVIO 9. Oppimisen tarpeet koulutuksen jälkeen

Teoriapohjaa kartuttaessa opiskelijat kokivat, että lisätietoa tulee hakea koulutuksen jälkeen syventymällä menetelmän teoriapohjaan, hakemalla aktiivisesti tietoa tutkimuksista ja alan julkai-

suista, perhe-interventiosta, sekä mielenterveysongelmien vaikutuksista perheeseen. Tiedon lisääminen palvelujärjestelmästä niin palveluista kuin palveluiden tuottajistakin ja heidän merkityksensä yhteistyötahoina nousivat esille analysointia tehtäessä. Lisäksi perehtyminen palveluarviointiin ja jatkosuunnitelman tekemiseen liittyivät palvelujärjestelmän asiantuntijuuden vahvistamiseen. Lapsen kasvusta ja kehityksestä, sekä yleisesti varhaiskasvatuksesta tarvittiin lisää tietoa. Lapsiperhetyössä nousivat esille lapsen tarpeiden tunnistaminen, haavoittuvuuksien kartoittaminen, sekä konkreettiset auttamisen keinot. Näihin monet vastanneista halusivat saada lisätietoa. Erilaiset työmenetelmät koettiin tärkeäksi ja esille nostettiin voimavaralähtöisyys, kuntouttava työote, ratkaisukeskeisyys, motivoiva keskustelu, sekä muut erilaiset auttamis- ja ohjausmenetelmät.

”Huomasin, että voisin vahvistaa tietoani esimerkiksi lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä nuoruuden kehitystehtäviin liittyen. Lisäksi tarvitsen lisää tietoa sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmästä, jotta osaan ohjata perheitä niiden tarvitsemien palveluiden pariin.”

”Minulle ainakin olisi hyötyä oppia lisää tunnistamaan perheen haavoittuvuuksia, vaikkei vanhempi niitä toisikaan esille.”

”Paljon opittavaa vielä miten voin käytännössä auttaa asiakkaita, joilla lastensa kanssa ongelmia.”

”Tarvitsen vielä enemmän tietoa lapsuuden kehitysvaiheista ja mikä lapsen kasvua tukee ja miten on mahdollista tukea lasta ja vanhempaa vaikeassa elämäntilanteessa.”

Ammatillisten valmiuksien kehittämisen kohdalla korostettiin halua kehittää niitä, sekä saada niistä lisää kokemusta. Kehittämistarpeina koettiin haastattelu- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen, toimiminen ongelmatilanteessa, sekä työtapojen kehittäminen. Kokemusta ihmisten kohtaamiseen toivottiin lisää. Persoonallista työtettä, ajankäytön hallintaa ja rohkeutta ottaa vastuuta omasta työskentelystään pidettiin tärkeänä. Myös työyhteisössä positiivisen palautteen antaminen asiakasperheelle ja työtoverille olivat kehittäviä asioita. Ammatillisia valmiuksia haluttiin myös kehittää lapsi- ja perhetyön merkeissä, sekä Lapset puheeksi –työmenetelmän käyttämisessä käytännössä.

”Dialogisuus ja vaikeista asioista puhuminen on haasteellista ja niissä minulla onkin vielä paljon opittavaa, mutta luotan siihen että työelämä opettaa.”

”Myös kyky tulkita ihmistä muutenkin kuin sanallisesti on tärkeää ja se kehittyy vain hakeutumalla vuorovaikutustilanteisiin.”

”Henkilökohtaisesti olisi parannettavaa toisen kehumisessa ja hyvien asioiden esille tuomisessa.”

Lisäkoulutuksen tarpeista tuotiin esille palvelujärjestelmään liittyvän asiantuntijuuden kehittäminen. Toinen merkittävä oppimistarve oli tietous lapsen kasvusta ja kehityksestä eri-ikäkausilla, jotta työmenetelmän aikana osattaisiin huomioida lapsen normaali sen hetkinen kasvun ja kehityksen vaihe. Lisäksi ammatillisten valmiuksien kehittäminen koskien lasten ja nuorten parissa tehtävää työtä tuli esille, sekä erilaisten työmenetelmien käyttämisen osaaminen lapsiperheessä työskentellessä. Parisuhteen puheeksi ottamiseen toivottiin lisää koulutusta. Ratkaisukeskeiseen työtapaan haluttiin saada lisää oppia. Myös kehittämisohdotuksia koulutusta koskien tuotiin esille. Kehittämisohdotuksena oli esimerkiksi menetelmän käytön havainnollistaminen käytännössä videomateriaalin avulla, jossa näkyisi työmenetelmän käyttäminen ammattilaisten toimesta käytännön työssä. Tämä perusteltiin auttavan työmenetelmän ymmärtämisessä.

”Haluaisin lisäkoulutusta itselleni ratkaisukeskeiseen työskentelyyn.”

”Olisin kaivannut lisää tietoa lasten kasvatuksesta ja mitä kuuluu normaaleihin ikäkausiiin. Erilaiset palvelut ovat vieraampia, esim. mistä voi lähteä hakemaan apua eri ongelmiin.”

”Keskusteluissa nousi jonkin verran esille parisuhde ja sen tila lapsiperheen arjessa. Mielestäni parisuhteen puheeksi ottamiseen ja siitä keskustelemiseen olisi myös hyvä saada lisää oppeja.”

”Olisi mukava päästä koulutuksen aikana näkemään esim. videolta aito ammattilaisen pitämä lapset puheeksi – keskustelu”.

”Olisi mukava päästä koulutuksen aikana näkemään esim. videolta aito ammattilaisen pitämä lapset puheeksi – keskustelu.”

”Tarvitsen lisää tietoa sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmästä, jotta osaan ohjata perheitä niiden tarvitsemien palveluiden pariin.”

6 POHDINTA

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen miten Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen osaamistavoitteet toteutuvat ja miten eri ammattialojen opiskelijat kokivat koulutuksen hyödyllisyyden, sekä sen sisällön tärkeyden. Palautteet oli kerätty kevään 2015 ja joulukuun 2016 aikaväliltä. Vastanneita oli 136 opiskelijaa Oulun ammattikorkeakoulusta eri sosiaali- ja terveysalan tutkinto-ohjelmista. Suurin osa vastanneista oli terveydenhoitajia 42, kättilöitä 3, sairaanhoitajia 18, sosionomeja 48, ja toimintaterapeutteja 19. Muita koulutusalan opiskelijoita vastanneista olivat suuhygienistit, fysioterapeutit, röntgenhoitajat, bioanalytikot, sekä avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijat. Tutkimuksella selvitettiin palautteiden kautta saatujen tietojen perusteella, kuinka kurssin toteutus ja opiskelijoiden oma toiminta edistivät heidän oppimistaan: mitä uusia asioita opiskelijat koulutuksesta oppivat, sekä kuinka tärkeänä he pitivät menetelmän oppimista ja kurssin sisältöä. Tutkimustyössä kuvattiin lisäksi, miten opiskelijat aikovat hyödyntää menetelmän käyttöä tulevassa ammatissaan. Tutkimustyössä käsiteltiin opiskelijoiden uusien oppimistarpeiden esiintymistä menetelmäkoulutuksen suoritettuaan ja kartoitettiin, miten yhteistoiminta sujui parityöskentelyssä. Tarkoituksena on tulevaisuudessa vakiinnuttaa koulutusmenetelmä osaksi opetussuunnitelmaa. Tulevien sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kautta sen toivotaan siirtyvän käytännön työelämään.

Aikaisempaa tutkimusta Lapset puheeksi -menetelmäkoulutuksen opiskelijoiden kokemuksista ei ole tehty. Lapset puheeksi -työmenetelmän käytön kokemuksia on tutkittu kouluterveydenhoitajien, sekä äitiys- ja lastenneuvolassa työskentelevien terveydenhoitajien näkökulmasta. Näissä tutkimuksissa nousivat esille kehittämissuhteiksi menetelmäkoulutuksen lokikirjan selkiyttäminen, sekä menetelmäkoulutuksen aikana työmenetelmän hyötyjen ja selkeyden korostaminen. Nämä toimivat tukijana työntekijöiden motivaatiolle käyttää menetelmää työssään. (Haapalahti, Niemelä & Vuorma 2016; Pyrrö, Juntunen, Jurvelin & Pirskanen 2017.)

Lapset puheeksi -työmenetelmästä saatua hyötyä on arvioitu aiemmin eri toimintatapojen avulla Raahen seutukunnassa. Arvioinnista saadut tulokset ovat tuoneet arvokasta tietoa johtoryhmälle perustason työstä, perheiden ja työntekijöiden kokemuksista, sekä nostanut esille korjaavien pal-

veluiden tarpeen. Työmenetelmän hyötyä on arvioitu lisäksi asiakaskyselyillä, jotka on liitetty Lapset puheeksi –keskustelun yhteyteen. Kouluista saadut tiedot kouluterveyskyselyistä ja THL:n tutkimus ehkäisevän työn vaikutuksesta lapsiperhepalveluissa ovat antaneet tärkeää tietoa työmenetelmän hyödyistä ja tavoitteiden onnistumisesta. (Toimiva arki – hyvinvoiva lapsi, Raahen seutukunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015 – 2018, 26, viitattu 24.8.2016.) Lapset puheeksi -keskustelun käyttöönotto, palveluissa tehdyt rakenteelliset muutokset, sekä työtapojen muuttamiset ovat johtaneet Raahen kaupungissa lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon lukujen laskuun. Vuoden 2012 - 2014 aikana mm. lastensuojelun asiakkuudet ovat laskeneet 102 tapauksesta 43:een. (Toimiva arki – hyvinvoiva lapsi, Raahen seutukunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015 - 2018, 7, viitattu 24.8.2016.)

Tutkimustuloksissa toistui tarkeys oppia hyödyntämään menetelmää käytännötyössä, sekä ennaltaehkäiseväntyön merkitys lapsen ja perheen hyvinvoinnin tukemisessa työmenetelmää käyttämällä oli hyvin sisäistetty. Lasta suojaavista ja haavoittavista tekijöistä opittiin menetelmäkoulutuksen kautta. Moniammatillisuuden merkitys ja oman ammattitaidon jatkuva kehittäminen näkyi selvästi sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden keskuudessa. Menetelmäkoulutuksen sisältöä opiskelijat pitivät tärkeänä ja hyödyllisenä lähes yksimielisesti. Sisältöä kuvattiin myös ajankohtaiseksi, hyödylliseksi, tarpeelliseksi sekä toimivaksi. Opiskelijat, jotka eivät vielä tienneet tulevatko menetelmää käyttämään tulevaisuudessa olivat sitä mieltä, että koulutuksen sisältö oli tärkeää. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että he tulevat hyödyntämään työmenetelmää tulevassa työssään riippumatta siitä, mitä koulutusala opiskelija opiskeli. Oppimisen edistämässä motivaation edistäjänä toimi kiinnostus aiheeseen, sekä oma aktiivisuus opiskelijoiden toiminnassa. Pari- ja ryhmätyöskentely edistivät oppimista. Ajan priorisointi oli hyödyksi koulutusta käydessä. Koulutuksen toteutuksessa moniammatillisuus ja kontaktiopetus toimivat oppimisen edistäjinä. Opettajien motivaatio sai myös kiitosta.

Opiskelijoiden kokemus parin kanssa työskentelystä oli hyvin myönteinen kokemus. Parin kanssa työskennelleet pitivät kokemusta onnistuneena ja kiittelivät yhteistyötä parin kanssa. He kokivat, että parilta saatu tuki, kokemusten jakaminen ja reflektointi oli hyvin palkitsevaa. Myös tarkkailijan rooli haastattelutilanteessa koettiin onnistuneena kokemuksena ja aikataulujen yhteensovittamisessa ei ollut ongelmia.

Monet yksin haastatteluiden tehneistä (46,3 %) olivat päätyneet yksintyöskentelyyn aikataulutusongelmien ja pitkien välimatkojen takia. Yksintyöskentelyä ei koettu negatiivisen asiana, vaan se

katsottiin mahdollisuudeksi suorittaa koulutus. Muutama yksin työskennelleistä koki, että he jäivät ilman vertaisarvioinnista saatua hyötyä oppimisen kannalta.

Huomioitava asia oli myös tutkimustuloksissa useasti toistuva palaute palvelujärjestelmän asiantuntijuuden hallitsemisesta, mikä koettiin oppimisen tarpeena. Tätä tietoa tutkittaessa huomioitiin ja pohdittiin sen eri syitä. Ensimmäinen oli opiskelijoiden sen hetkinen koulutuksen kesto. On mahdollista, että opintojen alussa olevat opiskelijat eivät olleet saaneet vielä tarvittavaa tietoa oman koulutusryhmän opetuksen kautta ja sen takia palvelujärjestelmän tunteminen koettiin vielä heikkona. Toisena syynä voi olla palvelujärjestelmän rakeisuus, millä tarkoitetaan sen monialaisuutta ja siinä toimijoiden moninaisuutta. Myös sosiaali- ja terveysalan ollessa jatkuvan muutoksen alla palvelujärjestelmäkin ja sen sisältö muuttuvat sen myötä. Omat haasteensa tuo tulevaisuudessa palveluiden siirtyminen kunnista maakuntiin vuonna 2020, sekä palveluiden järjestäjien ja heidän palveluidensa sisältö julkisten ja yksityisten palveluidentuottajien välillä. (Mikä on soteuudistus? Maakunta- ja soteuudistus 2017, viitattu 20.8.2017.) Palvelujärjestelmän asiantuntijuudella on iso merkitys sosiaali- ja terveysalan töissä. Se ohjaa hoidon jatkuvuutta, hoidon laatua, sekä on tiedostettava eri palvelut ja palveluiden järjestäjät, jotta osataan ohjata asiakasta tai potilasta oikeiden palvelujen piiriin. Palvelujärjestelmän tuntemisella on lisäksi moniammatillisen yhteistyön kannalta merkittävä rooli.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimustyötä tehtäessä taustalla vaikuttivat eettisyys, sekä tutkimuksen luotettavuus, jotka ohjasivat tutkimusprosessia opinnäytetyötä tehdessä. Tutkimustehtävät oli määritelty etukäteen opintojakson osaamistavoitteiden perusteella. Eri koulutusalojen opiskelijoiden palautteiden kohtuullisen suuri määrä (136 palautekyselyihin vastannutta) toi luotettavuutta tutkimuksen tuloksiin. Analysointivaiheessa korostui eettisyyden ja luotettavuuden merkitys, sillä tutkittavaa aineistoa oli laajasti. Tämä huomioitiin aineiston huolellisella käsittelyllä ja läpikäymisellä, jotta kaikki tutkittava tieto tuli analysoiduksi.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan erilaisia tutkimus- ja mittaustapoja käyttämällä. Tutkimuksen luotettavuus koostuu toistettavuudesta eli reliabiliteetista, sekä pätevyyydestä eli validiteetista. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.) Kyseisiä käsitteitä voidaan soveltaa myös laadulliseen tutkimukseen. Tutkimuksen sisäinen johdonmukaisuus on yksi merkittävimmistä hyvän tutkimuksen kriteereistä. Tut-

kimuksen luotettavuuteen vaikuttaa lisäksi lähdemateriaalin korkeatasoisuus ja kirjallisuuden ajantasaisuus. Sääntönä pidetään, että lähdeaineiston tulee olla alle 10 vuotta vanhaa. Lähteiden luotettavuutta voi olla alussa vaikea hahmottaa, jos tutkijalla ei ole aikaisempaa kokemusta tutkimustyöstä. Erilaiset oppaat antavat tietoa lähteiden kriteereistä ja niiden luotettavuudesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 159.)

Toinen kriteeri tutkimuksen lisävaatimukselle on eettinen kestävyys ja sitoutuneisuus. Tutkimuksen etiikkaan voidaan suhtautua eri tavoin. Eettisesti on pohdittava miksi tutkimusta tehdään ja kenen toimesta tutkimusaihe on valittu. Tutkimuksen tarkoituksessa ja tutkimusongelman tai tutkimustehtävien muotoilussa eettiset kannanotot korostuvat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127 - 129.) Tutkittavien anonymiteetti pyritään suojaamaan siten, että tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille eli tutkimustiedot ovat luottamuksellisia. Tietoja ei käytetä muuhun kuin sovittuun tutkimustarkoitukseen. Tutkimukseen osallistujat jäävät nimettömiksi ja tutkija noudattaa ennalta sovittuja asioita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

6.3 Tutkimustulosten hyödynnettävyys ja jatkotutkimusehdotukset

Tutkimustuloksia voidaan käyttää koulutuksen laadun arvioimisessa, sekä koulutuksen kehittämässä. Tutkimustulosten avulla kouluttajat saavat tietoa koulutuksen kehittämiseen mm. sisällön suunnitteluun ja toteutukseen. Tutkimustuloksista saadun tiedon kautta voidaan tuoda esille koulutuksen tärkeys Oulun ammattikorkeakoulussa. Myös sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaiset voivat käyttää tutkimuksesta saatua tietoa omassa työssään. Tulokset tukevat perustellusti menetelmän tärkeyttä ja toteuttamista käytännön työelämässä.

Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää tulevassa kehittämistehtävässä koskien terveydenhoitajapintoihin liittyvää kehittämistehtävää. Jatkotutkimusehdotuksena voisi olla Lp -työmenetelmän käytön tutkiminen ja toteutuminen työelämässä Oulun ammattikorkeakoulussa menetelmäkoulutuksen suorittaneiden kesken. Samalla saataisiin lisätietoa siitä, toteutuuko menetelmän käyttäminen työelämässä ja siirtykö osaaminen käytännöntyöhön.

6.4 Opinnäytetyöprosessin arviointia

Opinnäytetyöprosessia tehdessä on korostunut teoretiedon merkitys, joka on määritellyt toimintaa. Laadullisen tutkimustyöprosessin oppiminen, sen suunnittelun ja aikataulutuksen tärkeys on ollut

keskeistä osaamistavoitteisiin pääsemisessä. Omat osaamistavoitteet olivat mm. laadullisen tutkimusprosessin ymmärtäminen ja toteuttaminen. Asetetut tavoitteet toteutuivat onnistuneesti. Tutkimusaineiston laajuus sisälsi 136 opiskelijan palautteet, jotka koostuivat kuudesta avoimesta kysymyksestä. Teemoiteltua materiaalia kertyi yhteensä 322 sivua. Vastaajat olivat 9:sta eri tutkinto-ohjelmasta ja avoimen ammattikorkeakoulun opiskelijoista. Materiaalin suuri määrä toi oman haasteensa aineiston käsittelyyn ja aikataulutukseen. Aikataulu pitkittyi työmäärän ollessa suuri ja välillä työn eteneminen oli hidasta. Siitä huolimatta opimme työskentelemään paineen alaisena ja organisoimaan työtehtäviä tilanteen mukaan.

Työtehtävien jakamisessa korostui yhteistyön merkitys ja parin kanssa työskentely. Opimme paljon toistemme työskentelytavoista, sekä kunnioittamaan toisen työtapaa. Yhteinen päämäärä helpotti työn onnistumista ja sujumista. Tuimme toinen toistamme työn edetessä ja oma aktiivisuus näkyi työn jokaisessa vaiheessa. Olemme oppineet työskentelemään tiiminä. Tämä on tärkeää, sillä ryhmässä työskentely on keskeistä terveydenhoitajan työssä.

Oma ammatillinen kasvu, sekä kehitys on vahvistunut työn edetessä. Samalla olemme huomanneet, että opittu tietotaito terveydenhoitotyön osaamisesta on tullut esille työtä tehtäessä. Opinnäytetyön aihe on meille henkilökohtaisesti tärkeä, sillä se tukee omaa ammattitaitoa terveydenhoitajina. Motivaatio työn tekemiseen on näkynyt tiedon hankinnassa ja perehtymisessä aiheeseen. Olemme molemmat suorittaneet Lapset puheeksi –menetelmäkoulutuksen, joka on helpottanut sisäistämään ja ymmärtämään tutkittavaa aihetta. Lisäksi tutkitun tiedon tärkeyden ymmärtäminen, sekä uuden tutkimustiedon hakeminen ja päivittäminen on terveydenhoitajan työssä tärkeää.

Uskomme siihen, että tutkimustyön tuloksia hyödynnetään koulutusta kehitettäessä. Opinnäytetyön aiheella on myös yhteiskunnallinen merkitys lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Tulevina terveydenhoitajina yhteiskunnallinen vaikuttaminen terveyden edistäjinä ja ennaltaehkäisevän työn on meille tärkeää.

LÄHTEET

FAMpod.Families preventing & overcoming depression. Viitattu 29.6.2016, <http://fam-pod.org/mod/resource/view.php?id=21>

Forss,P.& Vatula-Pimiä.M-L. 2014. Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. 5.painos. Porvoo: Bookwell Oy

Haapalahti, H., Niemelä, E.& Vuorma, J. 2016. Lapset puheeksi –menetelmä terveydenhoitajien työssä äitiys- ja lastenneuvoloissa Pohjois-Pohjanmaalla. Theseus. Viitattu 1.11.2017, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016052610208>

Harding, J. 2013. Qualitative data analysis from starts to finish. London: SAGE Publications Ltd.

Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. Tutki ja Kirjoita. 2007. Porvoo: Bookwell Oy

Laine, T. 1993. Aistisuus, kehollisuus ja dialogisuus. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research. Jyväskylän yliopisto.

Isyyslaki 11/2015. Finlex. Viitattu 15.7.2016, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150011?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=isyyslaki>

Kansanterveyslaki 66/197. Finlex. Viitattu 15.7.2016, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1972/19720066?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kansanterveyslaki>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollonsuunnittelusta ja valtionavustuksesta 733/1992. Finlex. Viitattu 15.7.2016, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920733?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20sosiaali-%20ja%20terveydenhuollon%20suunnittelusta>

Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen 2007. Viitattu 4.7.2016, <https://docplayer.fi/427832-Lapsen-hyvan-kasvun-ja-kehityksen-riskitekijoiden-ja-suojaavien-tekijoiden-tunnistaminen.htm>

Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Lasten oikeudet toteutuvat Suomessa vain osittain. Viitattu 7.2.2016, <https://www.thl.fi/fi/-/lapsiperheiden-hyvinvointi-2014-lasten-oikeudet-toteutuvat-suomessa-vain-osittain>

Lapsiperheiden voimavaroja voidaan vahvistaa. THL. Viitattu 30.5.2016, <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/lapsiperhekysely/tuloksia/lapsiperheiden-vanhempien-voimavarat>

Lapset puheeksi –menetelmäkoulutus. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinto-opas 2017 - 2018. Viitattu 15.12.2017, <http://www.oamk.fi/opinto-opas/opintojen-sisalto/opintojaksohaku?sivu=oj-kuvaus&koodi1=7Y00BK54&kieli=&opas=2017-2018>

Lastensuojelulaki 417/2007. Finlex. Viitattu 15.12.2016, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>

Mikä on sote-uudistus? Maakunta- ja sote-uudistus.2017. Viitattu 20.8.2017, <http://alueuudistus.fi/mika-on-sote-uudistus>

Oulun ammattikorkeakoulu 2016. Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön ohje. Viitattu 15.12.2017, https://oiva.oamk.fi/tietoa_opiskelusta/opinnaytetyo/

Perusopetuslaki 628/1998. Finlex. Viitattu 5.6.2017, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki>

Pyrrö, M., Juntunen, M., Jurvelin, K., Pirskanen, E. 2017. Kouluterveydenhoitajien kokemuksia lapset puheeksi –menetelmän käytöstä. Theseus. Viitattu 2.11.2017, <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017060512364>

Lapset puheeksi -työmenetelmä. Raahen kaupunki. Viitattu 24.8.2016, http://www.raahe.fi/ope-tuksen_ ja_koulunkaynnin_tuki/oppilashuolto/lainsaadanto/lapset_puheeksi

Lapset puheeksi –lokikirjat. Suomen mielenterveysseura. Viitattu 15.12.2017. Viitattu 29.9.2015, https://www.mielenterveysseura.fi/sites/default/files/materials_files/lapset_puheeksi_-_keskus-telu_-_manuaali_ ja_lokikirja_kun_vanhemmalla_on_mielenterveyden_ongelmia.pdf

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Finlex. Viitattu 15.7.2016, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1982/19820710?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=sosiaalihuoltolaki>

TOIMIVA ARKI – HYVINVOIVA LAPSI. Raahen seutukunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015 - 2018. Viitattu 24.8.2016, http://www.ras.fi/instancedata/.../15400_Toimiva_arki_-_hyvinvoiva_lapsi_2015.pdf

Toimiva lapsi & perhe (TI & p)2015. THL. Viitattu 13.11.2015, <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/toimiva-lapsi-perhe-tl-p->

Toimiva lapsi & perhe -työ. Suomen mielenterveysseura. Viitattu 15.12.2017, <https://www.mielenterveysseura.fi/fi/kehitt%C3%A4mist%C3%B6iminta/lapset-ja-nuoret/toimiva-lapsi-perhe-ty%C3%B6>

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Varhaiskasvatuslaki 36/1973. Finlex. Viitattu 15.7.2016, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1973/19730036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=1973%2F36>